

Het Kosterluik

Heemkundevereniging Sprang-Capelle

Jaargang 7
2013

Redactieadres: Wendelnesseweg 124, 5161 ZC Sprang-Capelle, tel. 0416-312210

Redactieleden: Piet van Ferneij, Koos Nieuwenhuizen, Rien Visser, Netty Waarts

no. 2
juni

Van de redactie

Wat een voorjaar..... Ook zo nieuwsgierig naar wat de zomer ons brengt? Ik wel. Straks kunnen we 'mooi weer' alleen nog maar in letters beleven. In onze vereniging is het regelmatig 'mooi weer'.

Dat heb ik tenminste zo ervaren tijdens de lezing over het 700-jarige Sprang. 210 mensen waren op deze lezing afgekomen en dat waren niet alleen leden. Wij mochten 32 gasten begroeten. Nu kan je je nog afvragen of het allemaal Sprangenaren waren. Maar ik zag mensen uit alle kernen van ons dorp.

Wat leeft het heem toch bij de inwoners van Sprang-Capelle. En daarom hebben we een bloeiende vereniging. Wie zou daar nou niet (wel) in het bestuur willen zitten? Belangstelling .....laat wat van u horen.

Na de zomer, in september, zijn er weer twee activiteiten waaraan u kunt deelnemen. Op 14 september is er de landelijke Open Monumentendag met het thema 'Macht en Pracht'. Uw bijzondere aandacht vraag ik voor onze grote excursie naar Leiden op 21 september. Hieronder leest u hoe u zich aan

kunt melden. En de ervaring leert, 'doe het op tijd'.

En vergeet niet te genieten van het boek dat u tegelijkertijd met dit Kosterluik gekregen hebt.

Rien Visser

Grote excursie op 21 september 2013 naar Leiden

Let op: de datum is gewijzigd van **14 september naar 21 september**.

Op 14 september is het Open Monumentendag. Daar wil onze vereniging ook bij betrokken zijn, vandaar de verschuiving van de datum. Hopelijk wordt dit niet een bezwaar om mee op excursie te gaan.

Op **21 september** gaan we op weg naar Leiden.

Leiden, sleutelstad, en dat is te zien aan het wapen van de stad. Dat wordt dan geen 'haring en wittebrood', want dat wordt op 3 oktober gegeten. Op die datum wordt het ontzet van Leiden tijdens de Tachtigjarige Oorlog herdacht.

Maar u gaat de sfeer van Leiden vast en zeker proeven tijdens de rondwandeling door de hofjes waar Leiden rijk aan is. Er zijn er 35. U zult ze nooit allemaal kunnen bezoeken. Maar het hoe en waarom van die hofjes komt u vast en zeker te weten. Geniet van de verhalen en de rust die er heerst. Hiernaast ziet u een van de vele doorkijkjes. Een gids zal u rondleiden in deze wirwar van hofjes.

Na de lunch zien we Leiden vanaf het water. U krijgt een goede indruk van de rijke geschiedenis van deze stad. Na de rondvaart heeft u de mogelijkheid om de stad op eigen gelegenheid te verkennen.

Het programma voor die dag ziet er in grote lijnen als volgt uit.

8.30 uur vertrek van het parkeerterrein achter Zidewinde.

In Leiden aangekomen drinken we eerst koffie met wat lekkers. Dan wandelen we onder leiding van gidsen langs en door de hofjes.

De lunch komt goed van pas na de wandeling.

Tijdens de rondvaart door de grachten kunt u het eten laten zakken.

Daarna is er **vrije tijd tot 17.00 uur** wanneer de bus vertrekt naar Terheijden waar het diner op ons staat te wachten.

Om **21.00 uur** rijden we Sprang-Capelle weer binnen en hopelijk kijkt u dan terug op een leerzame en gezellige dag.

Dit is het programma in hoofdlijnen.

Wees niet boos als het in de praktijk iets afwijkt. We doen ons best om het goed te laten verlopen.

Hoe meldt u zich aan?

Leden betalen € 65,00 en niet-leden betalen € 70,00. Onze grote excursie verheugt zich altijd in grote belangstelling. We hebben een grote bus gereserveerd. Maar let op! Het tijdstip van binnenkomst van het bedrag bepaalt de volgorde.

U wordt vriendelijk verzocht u aan te melden door vóór maandag 9 september a.s. € 65,00 of € 70,00 over te maken op rekeningnummer 33.42.48.000 van onze vereniging onder vermelding van 'Leiden'.

Johan Rosenbrand

In gesprek met ..... Ad Wagemakers

Op de ledenlijst van onze heemkundevereniging komt tweemaal de naam Ad Wagemakers voor. Het lijkt me dan ook niet zo verwonderlijk, dat je nog wel eens met je naamgenoot verwisseld wordt, zeker nu onze vereniging na alle aanmeldingen van de laatste tijd al ruim 500 leden telt.

Inderdaad. Mijn naamgenoot, een ver familielid, zal dat zeker ook kunnen bevestigen. Maar dat is niet van de laatste jaren hoor en sinds wij lid zijn van de heemkundevereniging. De meeste leden, zeg maar de vrijwilligers en onze oude dorpsgenoten zullen zich niet zo snel vergissen, ook al, omdat wij beiden met ons vrijwilligerswerk heel verschillend bezig zijn. Maar dat er raakvlakken zijn, uiteraard. Maar toch, dat verwisselen gebeurt nog steeds. Dit is hier nu eens een mooie gelegenheid om wat over me zelf te vertellen, zodat verwisselen bijna uitgesloten is. Dat ik hier in Capelle geboren en getogen ben, dat heb je natuurlijk al wel begrepen. Mijn ouderlijk huis stond aan de Heistraat aan de kant van de school. Midden in de oorlog in 1943 is ons huis ook bij *de grote brand* compleet verwoest. De brand ontstond waar nu Van

Wijlen Infra- Cultuurtechniek is gevestigd. Er stond die dag een felle oostenwind. Met al die rieten daken en de vonkenregen was er geen houden aan. Ruim twintig woningen gingen in vlammen op. Doordat het vuur de straat oversloeg naar de kant van de school, waar nu de beeldenwinkel van Michel Schoemans is, brandde ook ons huis af. Twee- en dertig gezinnen werden getroffen. Dramatisch.

Ons gezin, mijn ouders, mijn twee zussen en ik kregen na de eerste hulp en opvang een noodwoning. Wat later verhuisden we naar een dubbel woonhuis. Voor de duidelijkheid, met mijn vrouw woon ik nu in de **Charlotte de Bourbonstraat**. Het verhaal gaat dat ik in het laatste oorlogsjaar als peuter het stro uit de wand van de schuilkelder trok. Het was de plek waar nu het huis van mevrouw Moerman staat.

Na mijn school- en studietijd ben ik bij een advies- en ingenieursbureau als calculator werkvoorbereider werkzaam geweest. En het is natuurlijk niet zo verwonderlijk, dat ik eigenlijk nog steeds op een speciale manier naar huizen en gebouwen kijk en..... ze dan ook vaak fotografeer. Foto's maken is één van mijn hobby's. En, sinds ik lid ben van de Nederlandse Vuurtoren Vereniging is er bijna geen vuurtoren meer op de Waddeneilanden, langs het IJsselmeer en aan de Noordzeekust die ik niet op een foto in mijn archief heb. En wat helemaal mooi is, een paar jaar geleden toen onze vuurtorenvereniging 20 jaar bestond, zijn er een paar series postzegels van Post.nl uitgekomen met vuurtorens. En laat nou op een van die zegels 'mijn vuurtorenfoto van Ouddorp' staan. Als je binnenkort dit gesprek in Het Kustersluik plaatst, moet je er die postzegel maar bijvoegen.

De laatste tijd komen we je nogal eens tegen in Het Kosterluik.

Dat klopt. Inmiddels heb ik er zelfs een vaste rubriek. **Wat was dit en waar is dit?** Na loting uit de goede inzenders maken we de winnaar bekend en geven vervolgens de oplossing. Daarnaast zijn Jan Korpershoek en ik nu al weer een tijdje volop bezig om oude, unieke en interessante objecten hier in Sprang-Capelle te fotograferen en ook te beschrijven voor onze website. Onder **Prikbord - Bezienswaardig** zijn er al een aantal te vinden. Echt waar, het zijn 'Verborgene parels'. Bezienswaardig, allerlei objecten uit ons cultureel- en industrieel erfgoed. Ook landschappelijke elementen zullen we er in gaan opnemen.

Samen met Leon Baeten, Cor Metzke en Rien Visser zijn we al in 2010 op zoek gegaan naar de grens tussen het hertogdom Brabant en het graafschap Holland in Waspik en Sprang-Capelle. Dit op verzoek van Het Platform de Langstraat. En met succes. We hebben informatie aangeleverd voor de verschillende informatieborden en de grenspalen zijn geplaatst. Je kunt er niet om heen, zeker niet op de fiets. Er staan hier nu in de Langstraat acht grenspalen met informatieborden en 30 grenspalen zonder. Daarna zijn Rien en ik nog maanden verder gegaan met zoeken naar de voormalige grens in de regio. Een grens die natuurlijk allang verdwenen is en uiteraard geen enkele betekenis meer heeft. Dat ik uiteraard ook heel veel foto's 'onderweg' tijdens die zoektocht gemaakt heb, dat zal je wel duidelijk zijn. Trouwens, lees het verslag van de lezing op 28 november vorig jaar in Zidewinde er in onze website nog maar eens op na.

Ad, inmiddels hebben onze leden nu wel een goed beeld van je gekregen. Het was een prettig gesprek. Nu zal ik nog even de foto voor het Kosterluik maken.

Piet van Ferneij

Kleine excursie op 25 mei naar Dick Mandemakers en Mari Nieuwenhuizen

Op de zonnige zaterdag 25 mei (en dat 'zonnige' is bijzonder dit voorjaar) waren we met een 40-tal leden op stap in ons eigen dorp. In twee groepen bezochten we om en om twee dorpsgenoten met elk een eigen bijzondere hobby. Koos Nieuwenhuizen noteerde de aandachtspunten en de schrijver ben ik.

Onze groep was allereerst te gast bij Dirk Mandemakers op de Rechtvaart. Om twee uur werden we bij hem verwacht. We kregen een hartelijk ontvangst en om te beginnen vertelde Dirk hoe hij tot zijn hobby het verzamelen van 'old timer tractoren' e.d. is gekomen.

Wat Dirk wilde was 'boer worden'. Maar dat vond zijn vader geen goed idee en zo kwam Dirk in de bouw terecht. Op een dag kocht hij een 'Zetor', net zo een als zijn oom had en dat was het begin van heel veel. Nog in Sprang wonend ging hij door met 'oude trekkers' kopen en restaureren tot juweeltjes eruit zien als nieuw. Als lid van de HTM, een club van liefhebbers van oude tractoren, ging hij steeds meer tijd aan zijn hobby besteden. Na het inleidende verhaal gingen wij de ronde doen om al dat moois te bekijken. Ook het opstarten van enkele tractoren, wat niet altijd even gemakkelijk ging, beleefden wij deze middag mee.

Buiten was nog een bijzonderheid te zien. De oude dorsmachine van Bart van Wijlen, opgeknapt en wel. Deze machine wordt in bruikleen getoond

op allerlei festiviteiten. Zelf zag ik deze machine ook een keer staan bij het Internationaal Historisch Festival in Helden -Panningen 2012.

Na zo'n anderhalf uur zat het er voor ons op en werd het tijd om te vertrekken naar onze andere dorpsgenoot Mari Nieuwenhuizen aan de Heistraat nr. 129.

Mari volgde zijn vader Rien Nieuwenhuizen op als fietsenmaker. Toen na vele jaren de tijd was aangebroken om het wat rustiger aan te gaan doen, kwam hij op het lumineuze idee om de vele oude fietsspullen die hij had bewaard niet alleen voor zichzelf te houden, maar daar ook anderen van te laten genieten. Niet alleen oude fietslantaarns maar ook oorlogsmateriaal heeft hij in de loop der jaren verzameld. Alle spullen werden schoongemaakt en tentoongesteld en zo kwam er aan de Heistraat een heus museum. Wie van ons kent er niet de vélocipède die hij heeft gemaakt samen met zijn vader. Dat is een fiets met zo'n groot wiel voor en een klein wielje achter. Mari kon er zelf op fietsen en draaien op straat, en dat is met zo'n vélocipède een kunst apart.

Het was ontzettend leuk om daar eens rond te kijken. Er is van alles te zien. Natuurlijk allereerst allerlei attributen voor de fiets van heren, dames en kinderen. Maar er is nog veel meer te zien. U ontmoet daar het Koninklijk Huis. Allereerst nostalgische blikken, speelgoed. Diverse documentatie van allerlei. Tegen half vijf verlieten wij dit museum.

Leuk dat we in ons dorp twee gedreven personen hebben, die het verleden laten herleven. Dat vonden, denk ik, veel deelnemers met mij. Vandaar dat we met zoveel belangstellenden waren. We hebben ervan genoten.

Ad Wagemakers

Sluiting gemeentearchief Waalwijk

Op 1 juli aanstaande sluit de studiezaal van het gemeentearchief Waalwijk in verband met de toetreding tot en verhuizing naar het Streekarchief (SALHA) in Heusden. Gedurende een maand kunnen geen originele bronnen of microfiches worden ingezien/aangevraagd. Uiteraard blijft alle digitaal beschikbare informatie toegankelijk via www.waalwijk.nl/gemeentearchief en www.salha.nl.

Op 15 juli sluit ook de studiezaal van het Streekarchief tijdelijk haar deuren. Op 29 juli is de verhuizing afgerond en bent u van harte welkom op de studiezaal van het Streekarchief, Pelsestraat 17 in Heusden voor onderzoek in onder meer de Waalwijkse bronnen.

Onze excuses voor het ongemak en hopelijk tot ziens in Heusden.

Mariska Heijmans, gemeentearchivaris

Lezing op 17 juni over 'Sprang, door de eeuwen heen, 1313 – 2013' door Marina Klis en Hans Bakkenist

Wat een belangstelling was er voor de geschiedenis van Sprang!

Ruim 200 mensen (leden en gasten) waren op deze lezing afgekomen. En ze kregen waar voor hun geld.

Hans Bakkenist nam ons mee naar het ontstaan van Sprang. Maar eerst zagen we hoe Nederland er uitzag in het jaar 1000, 1100 en 1200. Veel water en moeras. En uit dat moeras ontstond Sprang. Wil je moeras ontginnen, dan zal het ontwaterd moeten worden en dat gebeurt via slootjes die 'sprangen' genoemd worden. Zo eenvoudig komt een dorp aan zijn naam. Wie hiermee niet tevreden is, kan ook kiezen voor een bredere sloot, de Sprange, die verbonden is met de naam Sprang.

Bij de mededeling dat Sprang ook een kasteel rijk geweest is, ontstond er enig rumoer. Ja, echt waar, Sprang had het kasteel Boschhuizen. Ergens op de hoek Eikenlaan – Molenstraat liggen nog de fundamenten of wat er van over is. Er werd melding van gemaakt dat het in een mooi bos gelegen was en op het landgoed rond het kasteel ook nog een molen stond. Ja natuurlijk, dacht Koos Nieuwenhuizen. Heette het vroegere NEO-voetbalcomplex niet 'Het Meulenbos'?

Indruk maakte ook de virtuele wandeling door het oudste huis van Sprang uit 1610. Sjaak Paulides liet weten dat hij er geboren is. Verdient zo'n oud en mooi pand eigenlijk niet een betere bestemming dan dat het nu zomaar te koop staat.

Na de pauze bladerde Marina Klis met ons door het boek.

Openbaar onderwijs in Sprang, wie had daar ooit van gehoord. Wat een klein schooltje stond er bij de hervormde kerk: 1,60 meter hoog. Laat de inspectie het vandaag niet horen.

Van schoenmakers wisten we allemaal. Van hard werken en weinig verdienen. Maar toch nog tijd om voor 'de fabriek' even te buurten.

Ik stop met het noemen van de onderwerpen die langs kwamen en waar aandachtig naar geluisterd werd.

Leden van onze vereniging krijgen binnenkort het boek over 700 jaar Sprang thuis bezorgd, daar kunt u de hele geschiedenis lezen.

Niet-leden kunnen het boek bij Koos Nieuwenhuizen, Van der Duinstraat 80 en Tirage Art, Kerkstraat 131 voor € 10,00 kopen.

En denk nog aan de echte Sprangse vlag: uithangen tijdens de feestweek! Maar dat mag ook op 3 juli van elk jaar, want dat is de geboortedatum van Sprang.

Rien Visser

Open Monumentendag op 14 september

Verleden jaar was het goed bevallen. Samen met de heemkundekringen uit Waalwijk en Waspik hadden we de Open Monumentendag georganiseerd rond het thema: Groen van Toen. Een fietstocht langs allerlei bezienswaardigheden in de woonkernen van Groot Waalwijk.

Dit jaar organiseren we de Open Monumenten dag weer gezamenlijk rond het thema 'Macht en Pracht'. Het programma is nog niet helemaal rond maar iets kan ik er toch wel van vertellen.

Waar moet u nu aandenken als u het thema 'Macht en Pracht' leest. Denk aan de oude gemeentehuizen in Waalwijk en Sprang-Capelle. U ziet hier iets van de politieke macht die mooie gemeentehuizen heeft voortgebracht. Misschien de een wat mooier dan de ander.

Kerkelijke macht laat zich zien in de vele mooie kerken die Waalwijk rijk is. We kunnen er die dag twee bezoeken. En u kunt zelf ook de economische macht bedenken. We bezoeken een oude molen en een heren boerderij. Houdt de plaatselijke en regionale pers in de gaten waar het precieze programma voor die dag in vermeld gaat worden.

Een Open Monumentendag is altijd een mooie gelegenheid om op plekjes te komen waar u nog nooit geweest bent of niet zo vaak de gelegenheid krijgt om dat te bezoeken.

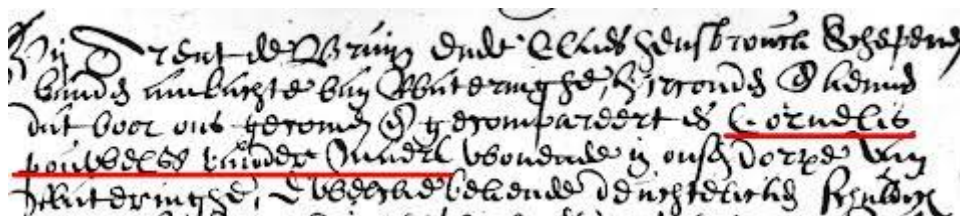
Rien Visser

Cursus Oudnederlands

In oktober gaat voor het derde jaar de cursus 'lezen van Oudnederlands' weer van start . De cursus wordt gegeven door

Stan van de Ven in 'Ons Huis' aan de Schoolstraat in Capelle op maandagmiddagen en- avonden. Elk maand een keer. Zodat u aan het eind van het seizoen zeven avonden cursus heeft gehad.

Voor beginners worden drie extra lessen gegeven zodat zij met de

'gevorderden' mee kunnen doen.

Het cursusgeld bedraagt € 10,00 voor de gevorderden en € 15,00 voor de beginners.

U kunt zich opgeven bij onze secretaris Netty Waarts per telefoon 312210 of stuur een mailtje naar info@heemkundesprangcapelle.nl.

Genealogie

Waarschuwing!

Er is een groep mensen actief waar personen, die met hun stamboom mee bezig zijn, de dupe van worden. Er wordt willekeurig rond gebeld tot ze iemand treffen die met haar of zijn stamboom bezig is. Er wordt een volledige stamboom beloofd en zelfs met familiewapen. Het blijkt allemaal bedrog te zijn. Je krijgt maar een deel van de stamboom en al helemaal geen familiewapen. Advies: niet op in gaan.

Zijn er mensen in Sprang-Capelle die zelf met hun stamboom aan de slag willen?

Op donderdagmiddagen is Stan van de Ven aanwezig in 'Ons Huis' om u op weg te helpen. Daar is ook veel informatie over Sprang-Capelse families aanwezig. Kom eens langs.

Contributiebetaling

Eerst een compliment voor de leden die snel en trouw hun contributie voor onze vereniging betalen. Hartelijk dank daarvoor, hier wordt een penningmeester alleen maar vrolijk van. Goed beschouwt, is het geen groot bedrag.

Ik begrijp dat betalen nu niet de hoogste prioriteit bij de mensen hebben, maar het moet toch en keer gebeuren. En vergeten behoort ook altijd nog tot de opties. Een 20-tal leden moeten hun contributie nog afdragen. Ik heb al eerder een aanmaning gestuurd. Maar nog zijn er leden die niet betaald hebben.

De consequentie daarvan is dat zij het boek over 'Sprang 700' niet ontvangen. Dat is misschien wel streng, maar rechtvaardig. Ik hoop dat degenen die nog niet betaald hebben daar begrip voor kunnen hebben en hun contributie snel betalen. Daarna ontvangt u alsnog het boek.

Koos Nieuwenhuizen

Overhandiging eerste exemplaar van het jubileumboek over 'Sprang 700'

Een gezellige Sprangse avond, dat was het op maandagavond 24 juni.

Een avond vol Sprangse geschiedenis en dat is te begrijpen bij een 700-jarig jubileum.

Onze voorzitter, Rien Visser, overhandigde die avond het eerste exemplaar van de jubileumuitgave van 'Bruggeske' aan burgemeester Kleijngeld. Deze bijzondere uitgave is in zijn geheel gewijd aan de 700-jarige geschiedenis van Sprang. Hij stak de loftrompet af over de schrijvers van het boek. Het lijkt allemaal simpel maar er ligt heel veel werk aan ten grondslag. De heemkundevereniging is trots op z'n schrijvers.

Hij stelde zich de vraag of de geschiedenis van Sprang belangrijk is of niet?

Zegt die geschiedenis misschien iets over de Sprangse identiteit?

Burgemeester Kleijngeld had in zijn voorwoord in het boek een voorzet gegeven om die vraag te beantwoorden. Verhalen uit het verleden helpen bij het behouden van de eigen identiteit. En is dit te zwaar aangezet: 'Geschiedenis is ook gewoon leuk', had de burgemeester beweerd.

En Rien was op zoek gegaan naar leuke verhalen. Die staan er genoeg in het boek.

Wat te denken van de Sprangse mussenplaag in 1858. Binnen een week hadden 15.000 mussen het loodje gelegd.

Hij was jaloers op dokter Torman vanwege het mooie gedicht bij zijn 40-jarig jubileum. Er zal maar van je gezegd worden dat je 'redder in nood bent en trooster tot den dood'.

Wat waren de Sprangse mensen leergierig. Anders verwelkom je onderwijzer Bakker in 1876 niet met het lied: 'Eindelijk is de dag gekomen, waarnaar elk onzer zo naar smacht'.

Volgens Rien is het huidige burgemeestervak een 'makkie' in vergelijking met dat uit 1634. Toen werd de Sprangse burgemeester gegijzeld en in Breda gevangen gezet. Dat waren andere tijden.

Hij wenste de burgemeester veel leesplezier en riep alle Sprangenen op het boek goed te lezen.

Netty Waarts

Waar was dit en waar is dit?

Waar was dit?

Wat hebben we toch een aandachtige kijkers in onze vereniging!

Ik vond het best moeilijk om te raden waar de foto hiernaast genomen is. Maar er zijn altijd mensen die hun ogen goed de kost geven en dan ook veel zien.

Op de foto is een stukje oud trottoir met ketting te zien voor Kerkstraat 8, op de hoek met de Jan de Rooijstraat. Marja de Bie, Koolmees 50 heeft de fles wijn gewonnen.

Nu kom ik wel eens mensen tegen, die aan mij beginnen te vragen waar de foto uit onze puzzel genomen was. Ik zwijg dan altijd maar. Stuur je oplossing maar in. Dan maak je ook nog kans op een fles wijn. Dus er zijn meer goede oplossers dan wij aan antwoorden binnen krijgen.

Waar is dit?

Deze keer een voorwerp uit Vrijhoeve. Je hoeft deze keer niet in de lucht te kijken, maar nederig naar beneden. Ik kwam het tijdens het wandelen tegen en dacht hé, dat is mooi voor de puzzel.

Dat wordt best lastig. Vooral in zwart wit. Maar de letter 'C' staat op een rood-oranjeachtige ondergrond. Het hoekje linksboven is groen gekleurd. Veel sterkte ermee.

Bel uw oplossing door naar de secretaris van onze vereniging Netty Waarts, tel. 312210 of stuur een mailtje naar info@heemkundesprangcapelle.nl.

Bij de inzending s.v.p. vermelden: oplossing puzzel 7.2. Onder de goede oplossingen wordt een fles wijn verloot.

Ad Wagemakers

Kijk regelmatig op de website van heemkundevereniging Sprang-Capelle
www.heemkundesprangcapelle.nl